

“እፈርሆ ለቀታሌ ፋሲል”

ጌታቸው ኃይሌ

ለዚህ ድርሰት ርእሰ ያደረኩት አረፍተ ነገር የገዳን ሥርዓት ለዓለም ያስተማሩት የጋሞው ሊቅ አባ ባሕርይ ከጸፉት ወስጂ ነው። አሮሞዎች ወደ ማህልና ወደ ሰሜን ኢትዮጵያ ሲመጡ፣ አመጣጣቸው በወረራ መልክ በመሆኑ፣ ከነባሩ ሕዝብ ጋር እልቂት ያስከተለ ግጭት ተፈጽሟል። ባሌ ላይ በተካሄደው በአንዱ ግጭት ጊዜ ተፋጣጮቹ ዳዌ የሚባለው የአሮሞው ጎሳ እና ፋሲል ያዘመተው የመንግሥቱ ሠራዊት ነበረ። በግጭቱ ዳዌ በርትቶ ፋሲልን ገደለው። ከአቶ ቦጋለ ካሣዬ እንደተረዳሁት፣ ቦታው እስከ ዛሬ ድረስ “የፋሲል ተራራ” በመባል ይታወቃል።

አባ ባሕርይ፣ “የፋሲልን ገዳይ እፈራዋለሁ” (እፈርሆ ለቀታሌ ፋሲል) ያሉት ፋሲልን የገደለ ዳዌ በጥራሞራንና ወጅን ለመውረር ሲዘጋጅ አይተው ነበር። የፈሩት አልቀረም፤ በጥራሞራንና ወጅን ደመሰሰባቸው፤ እሳቸውም አንዱ ሰለባ ሆኑ፤ ንብረታቸው ተዘረፈ፤ ተፈናቀሉ። በመጨረሻም የንጉሥ ሠርፀ ድንግል ባለሟል ሆኑ። የገዳን ሥርዓት ለማጥናት (የንጉሡን ታሪክም ለመጻፍ) አጋጣሚ አገኙ።

እኔም የጉራ ፈርዳናና የአርባ ጉጉን ወንጀለኞች፣ የአነግን ወታደሮች፣ እፈራቸዋለሁ። “ግቡና በሰላም ታገሉ” ተብለው በመንግሥት አፍ መጋበዛቸው ይታወሳል። መሪዎቻቸው ጥሪውን ተቀብለው ከገቡ በኋላ፣ በአመፅ የሚገኝ በሰላም እንደሚገኝ ሲያውቁ፣ ማብራሪያ በመጠየቅ ፈንታ፣ ማመፅን መረጡ። ብዙ ጥፋት አደረሱ። በዚህም መንግሥት ተቁጥቶ ሽማግሌ (አባ ገዳዎች) እንደላከባቸውና መንግሥታዊ እርምጃ እንደተወሰደባቸው ተሰማ። ችግሩ መፍትሔ ያገኘ ይመስላል--“ይመስላል” ነው።

ካልተሳሳትኩ፣ የተደረገው ስምምነት የአነግ ሠራዊት ለአሮሞዎች በተሰጠው ክልል ላይ የተቋቋመውን ጎሳዊ መንግሥት ከሚያገለግል ሠራዊት ጋር እንዲደባለቅ ነው። አሮሞን ነፃ ለማውጣት ሕይወቱን ሊሰጥ የቁረጠን ሠራዊት አሮሞ ያልሆኑ አናሳ ጎሳዎች በሰፈሩበት መሬት ላይ ሥልጣን መስጠት ያስፈራል። የብዙ ኢትዮጵያውያንን ሕይወት ለአደጋ ማጋለጥ ነው። ከአጋላጮቹ (ከመንግሥት) የሚሰጠው ማረጋገጫ፣ “ከሠራዊቱ ጋር እንዲደባለቁ የሚደረገው ሥልጠና ከተሰጣቸው በኋላ ነው” የሚል ይሆናል።

አያረጋጋም። የበቀል መንፈሳቸውን እንኳን ሥልጠና ጠበልም አያወጣውም። ሥልጠናውን ሥልጣን እንደመስጠት ይቁጥሩታል። በቡራዩ የሆነውን አይተናል። ለጥበቃ የተላኩ የአሮሞ ወታደሮች በሆነው ጥፋት መደሰታቸው በሺዲዮ ተቀርጾ ዓለም አይቶታል። ነባሮቹና አዲሶቹ ሠራዊቶች ሲገናኙ ምን እንደሚወያዩ ያለመሳሳት መገመት ይቻላል። ሲተቹ የሚውሉት “ነፍጠኛው፣ አናጢው፣ ሸክላ ሠሪው፣ ነጋዴው፣ በዝባዥ ሁሉ ከማህላችን እንዲጠፋ ምን እናድርግ?” እየተባባሉ መላ ሲመቱ ነው። ወንጀሉን እነሱ በቀጥታ ባይፈጽሙት እንኳን ጽንፈኞች ሲፈጽሙት፣ እንዳልሰማ እየሰሙ፣ እንዳላየ እየዩ፣ ዝም እንደሚሉ ወይም እንደተለመደው፣ “ቶሎ እንዳንደርስ የመንገዱ ወጣ ገባነት አስቸገረን” እያሉ ሊያሾፉ እንደሚችሉ አልጠራጠርም።

የአነግ ወታደሮች ጊዜያቸውን በዱር ስላሳለፉት፣ ከውትድርና ሌላ ዕውቀት የላቸው ይሆናል። ችግሩን እራሳቸው በራሳቸው ላይ ያመጡት መሆኑ ቢታወቅም፣ መንግሥት ለሰላም ሲል፣ የሌላውን ጎሳ ለማጥቃት እማይችሉበት መስክ ላይ (ለምሳሌ፣ በግብርና፣ በፋብሪካ መሥራት ላይ) ማሰልጠን ይችላል።